

Er det på tide at privatisere Ø-mærket?

af Steffen B. Blume

Danmark ligger helt i top når det gælder salg af økologiske varer i detailhandlen. Således er andelen af økologiske varer i årene 2006 til 2009 steget fra 4 til 7 % (skøn fra Danmarks Statistik). De danske forbrugere har efterhånden taget økologien til sig, hvilket de seneste år er et tydeligt bevis på. Det var ventet, at økologisalget ville gå tilbage som følge af finans- og økonomikrisen. Men tal for 2009 og prognoser for 2010 viser fremgang for en række fødevarergrupper. Kun omsætningen af økologisk kød er blevet mindre (se figur 1).

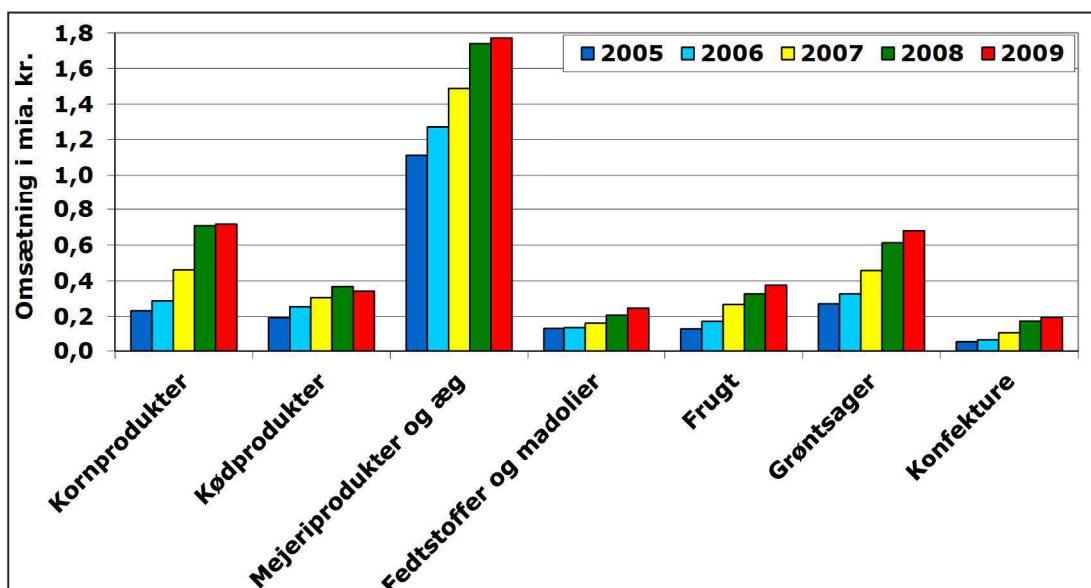
Disse kolde fakta burde få de økologiske landmænd i Danmark til at smile. Det er altid rart at producere en vare, som der er stigende efterspørgsel på. Imidlertid mærker de danske økologer ikke meget til den fremgang, der har været i det danske økologisalget. Som det fremgår andetsteds i beretningen, var driftsresultatet i 2009 rekordlavt hos økologerne. Dette skyldtes et markant fald i bruttoindkomsten.

Det kan undre, fordi stigende efterspørgsel på økologiske varer burde udløse højere priser. Men højere priser har ikke været tilfældet gennem de seneste år. Forklaringen er den stigende import af økologiske varer.

De danske forbrugere er således i løbet af de sidste fem år blevet præsenteret for et væld af økologiprodukter fra udlandet. Ofte drejer det sig om produkter, der også kan fremstilles i Danmark, men kan produceres til en lang lavere pris i udlandet. Dermed har globaliseringen også nået økologien.

Som medlem af den EU er Danmark underlagt loven om varens frie bevægelse. Dvs. man ikke fra statslig side må favorisere danske produkter frem for importerede. Denne lov er utrolig vigtig i forhold til eksportmuligheder, men også vigtig i forhold til konkurrencen på det hjemlige marked. Det gør varerne herunder økologiske fødevarer billigere til glæde for forbrugerne.

Imidlertid sidder man som økologisk landmand med en dårlig smag i munden, når danske forbrugere i stigende grad køber importerede økologivarer. Spørgsmålet er, om forbrugeren overhovedet kan skelne mellem danske og udenlandske økologiprodukter. En stikprøveundersøgelse har vist, at når det røde Ø-mærke er påført en vare, så tror mange forbrugere at varen er af dansk herkomst. Men det forholder sig faktisk sådan, at det røde Ø-mærke må påføres mange landes produkter, så længe de overholder

Figur 1. Detailomsætning af økologiske varer gennem fem år. Kilde: Danmarks Statistik

kravene i den europæiske økologiforordning. I den danske detailhandel ser vi derfor mange produkter fra Sydamerika og Asien være påført et rødt Ø-mærke.

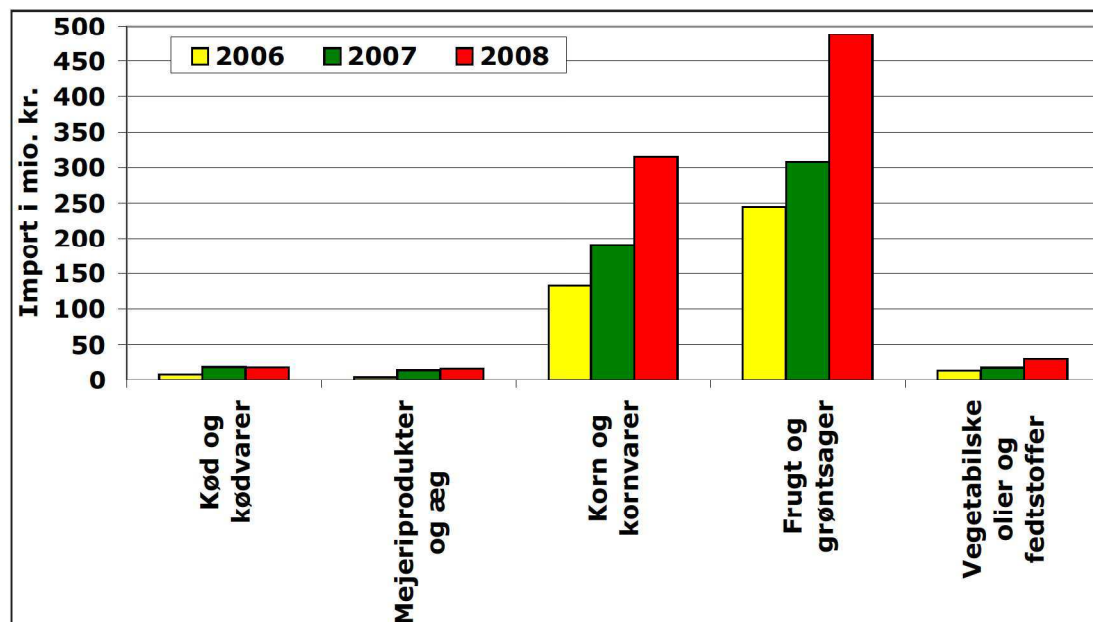
Det røde Ø-mærke er et statsligt mærke og administreres af kontrolmyndighederne i Plantedirektoratet og Fødevarestyrelsen. Troværdigheden til mærket er meget stor og bliver i dag brugt på næsten samtlige økologiske produkter i den danske detailhandel. Ekspertter taler om, at Ø-mærket er blandt de stærkeste brands i Danmark. Så derfor er der ingen grund til at ændre på dette – eller er der???

Regeringen har med Grøn Vækst fastsat et mål om en fordobling af det økologiske areal senest i 2020. Målet skal nås på frie markedsvilkår. Under nuværende forudsætninger vurderes målet at være urealistisk, idet der ikke er nogen synlig merfortjeneste ved at lægge sin bedrift om til økologi. Og presses de konventionelle landmænd over i økologien – enten i form af øgede afgifter på pesticider og handelsgødning eller i form af større økologistøtte – så er der ikke tale om frie markedsvilkår. Konsekvensen af dette er en overproduktion af økologiske råvarer i Danmark, der vil tvinge økologerne til at sælge til dumpingpriser.

Økologien bør derimod vokse ved at skabe større efterspørgsel på de danske økologiske produkter.

En måde at skabe større efterspørgsel på danske økologiprodukter er at privatisere det røde Ø-mærke, således den ikke længere administreres af Staten, men derimod af branchen selv. For at en vare kan gøre sig fortjent til mærket, skal det udover økologiforordningen også leve op til særlige danske krav. De skærpede krav kunne fx være de nuværende brancheregler, planteavl uden brug af konventionel husdyrgødning og særlig hensyntagen til klimaet.

Figur 2. Import af fem udvalgte økologiske varegrupper for årene 2006 til 2008. Kilde: Danmarks Statistik

I praksis kan det betyde, at det røde Ø-mærke påføres varer primært af dansk oprindelse. Øvrige importerede økologiprodukter har mulighed for at blive påført det nye europæiske logo (se figur 3), som staten fortsat skal administrere. Dermed har den danske forbruger mulighed for at skelne mellem danske og udenlandske økologiprodukter.

Økologisk rådgivning har adspurgte to fremtrædende personer indenfor økologien, om deres mening om en privatisering af Ø-mærket. De adspurgte er Kirsten Lund Jensen, som er teamleder af Økologisektionen i Landbrug & Fødevarer, og Susanne Hovmand-Simonsen, der ejer en af Danmarks største økologiske bedrifter, Knuthenlund. Der er stillet nogenlunde samme spørgsmål til begge. Deres svar fremgår af tabel 1.

Som det fremgår af deres besvarelser er der forskellige holdninger til, hvorvidt Ø-mærket skal privatiseres. De er dog begge to enige

Figur 3. Det nye europæiske EU-logo, der fra 1. juli 2010 skal anvendes på alle nye økologiprodukter og fra 1. juli 2012 på alle økologiprodukter. Kilde: Fødevarestyrelsen.

om, at der ikke skal indføres endnu et økologimærke. Ligeledes er de enige om, at det røde Ø-mærke står som et meget stærkt brand, og det derfor er meget værdifuldt.

Som tingene står nu, virker en privatisering af Ø-mærket langt væk. Både Landbrug &

Fødevarer samt Økologisk Landsforening er skeptiske - både i forhold til at skulle overtage administrationen og mærkning af mærket, men også i forhold til forbrugernes holdning.

Imidlertid lader det til, at visse primærproducenter har et stort ønske om en privatisering af Ø-mærket. Der er således med denne artikel lagt op til debat.

Konklusion

En privatisering af Ø-mærket vil gøre det nemmere for forbrugeren at skelne mellem danske og udenlandske økologiprodukter.

Dette medfører sandsynligvis større efterspørgsel på danske økologiprodukter.

Der er mange sten på vejen til en privatisering af Ø-mærket, idet branchen er meget splittet.

Table 1. Interview med to fremtrædende personer indenfor økologien om hvorvidt det røde Ø-mærke skal privatiseres.

Spørgsmål	Kirsten Lund Jensen	Susanne Hovmand-Simonsen
<i>Skal vi have et nyt dansk økologimærke?</i>	Nej, forbrugerne har i forvejen masser af mærker at vælge mellem. Det vil skabe forvirring at præsentere dem for endnu et mærke.	Nej, forbrugerne bliver forvirret af endnu et mærke. Næsten alle supermarkeds kæder har indført eget økologimærke, hvilket gør det til en jungle for forbrugerne. Nu skal de også forholde sig til nøglehulsmærket.
<i>Er det på tide at privatisere det røde Ø-mærke?</i>	Jeg mener tiden er løbet fra den idé. Mærket står som et meget stærkt brand hos forbrugerne. Jeg tvivler på om staten og detalledet vil gå med på idéen.	Det kunne være en rigtig god idé.
<i>Skal de danske økologer blive bedre til at brande egne produkter?</i>	Det er klart den vej vi skal gå. Det kan være svært for den enkelte landmand at bruge ressourcer på branding. Men går de sammen kan de måske løfte i flok. Dette er De 4 gårde et godt eksempel på.	Det er bestemt en mulighed, som der også gøres en del ud af på Knuthenlund. Men det må ikke ske på bekostning af det røde Ø-mærke, idet vi i hele økologisektoren skylder os selv at stå sammen. Jeg har været med i drøftelserne om et regionalt mærke, men mener det ikke er den vej vi skal gå. Danmark er for lille til at kunne bære flere økologimærker.
<i>Ser du branchereglerne som en fordel for de danske økologer.</i>	Helt klart. Branchereglerne er med til at forebygge dårlige historier i medierne. Den europæiske økologiforordning er ikke udtømmende og på enkelte områder - fx muligheden for at tilføje 170 kgN/ha - kan den være med til at udhule troværdigheden til økologien. De danske fødevarer virksomheder kan således garantere, at produkterne er i orden.	Ikke som det er skruet sammen i dag. Jeg kan kun tilslutte mig branchereglernes indhold, men den økologiske landmand bliver ikke honoreret for de ekstra krav. Jeg mener det vil være en klar fordel, at knytte branchereglerne til det røde Ø-mærke. Derudover vil der være en række andre elementer man kunne knytte til Ø-mærket. Fx en garanti for GMO-frie fødevarer.